

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 7, 2016 [Назад](#) [Головна](#)

0 0 0 0 0 0 0 0

УДК 339.187.62

*О. Л. Микитюк,
аспірант, Університет економіки та права «КРОК», м. Київ*

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

*О. Мукутук,
аспірант, «KROK» University*

IMPROVING THE COMPETITIVENESS OF UNDERTAKINGS FINANCIAL SECTOR OF UKRAINE UNDER UKRAINE'S EUROPEAN INTEGRATION

У ході дослідження було встановлено, що підвищення рівня економічної безпеки підприємства фінансового сектору економіки передбачає прийняття дієвих правових актів, створення відповідних інституцій, прийняття адекватних управлінських рішень у галузі фінансової політики, тобто забезпечення комфортних умов на макrorівні для ефективного ведення господарської діяльності підприємствами. Заходи щодо забезпечення економічної безпеки повинні бути системними і зосереджуватися на ключових проблемах. Визначено, що концепція економічної безпеки підприємства фінансового сектору економіки України як цілісне і системне розуміння, бачення її сутності, чинників, що на неї впливають, і представлення шляхів усунення загроз має бути основою для створення системи її забезпечення.

Ключові слова: економічна безпека, суб'єкти господарювання, фінансовий сектор, лізингові операції, європейська інтеграція.

Постановка проблеми. Зміцнення та формування ефективного економічного середовища розвитку суб'єктів господарювання фінансового сектору економіки, можливе при дотриманні певних вимог та алгоритму реалізації політики державного регулювання.

Розробка і впровадження стимулюючих заходів, щодо підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, в умовах глобального курсу взаємної економічної та соціальної євроінтеграції формують базові засади державної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження концептуальних основ забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання знайшли відображення у працях таких вітчизняних учених, як: В. Алькема [1], Л. Бендіков [13], В. Грушко [3], В. Ярочкін [16], О. Захаров [5], Л. Шваб [15], А. Могільний [4], О. Соснін, П. Пригунов [12], С. Покропивний [6], А. Калина [9], С. Крихтін [13], С. Олейніков [11], І. Чумарін [14], О. Грунін [13], О. Бондаренко [2] та інші.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Враховуючи всебічний ґрунтовний аналіз стану та проблем системи економічної безпеки суб'єктів господарювання фінансового сектору економіки України, вищенаведені дослідження потребують подальшого поглиблення та вивчення.

Формування цілей статті. Метою статті є дослідження питань розвитку регулювання та нагляду економічної безпеки суб'єктів господарювання на вітчизняному фінансовому секторі. Визначення шляхів реформування регулювання та нагляду на фінансовому ринку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення економічних умов для ефективного ведення господарської діяльності суб'єктів господарювання на макrorівні, прийняття дієвих правових актів, створення відповідних інституцій, прийняття адекватних управлінських рішень у галузі фінансової політики забезпечує підвищення рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання фінансового сектору економіки. Заходи забезпечення економічної безпеки мають бути системними і зосереджуватися на ключових проблемах.

Сьогодні в Україні на існує розгалужена система органів регулювання у фінансовому секторі, структурована за видами фінансових установ. Відповідно до статті 21 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» державне регулювання ринків фінансових послуг здійснюється:

- Національним банком України, щодо ринку банківських послуг;
- Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку, щодо ринків цінних паперів та похідних цінних паперів;
- Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України (спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг), щодо інших ринків фінансових послуг.

Зазначені органи регулювання охоплюють своєю компетенцією як пруденційне регулювання відповідних фінансових установ, так і регулювання правил надання ними послуг. Вони різняться між собою як за статусом, рівнем незалежності, так і за інституційною спроможністю, правилами і процедурами, що застосовуються в процесі їх діяльності. Якщо Національний банк України достатньо забезпечений ресурсами для здійснення державного регулювання банківської діяльності, то інституційна спроможність Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України і Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України не відповідає викликам, що існують на підглядних ім ринках.

На ефективність регулювання економічної безпеки суб'єктів господарювання у фінансовому секторі негативно впливає і слабка узгодженість регуляторних дій, недостатня співпраця з професійними учасниками фінансового ринку, їх саморегулюючими організаціями (СРО) та об'єднаннями споживачів фінансових послуг.

Це спонукає до масштабного та досить глибокого реформування існуючої в Україні системи регулювання на фінансовому ринку.

Розвиток регулювання та нагляду економічної безпеки підприємства на вітчизняному фінансовому секторі потребує врахування нових підходів і основних складових перебудови регулювання, що зараз відбувається у світі, які передбачають [10]:

- впровадження нагляду, що базується на пруденційних правилах, та поступового переходу до трирівневої системи «Базель-ІІ», яка передбачає вимоги стосовно оцінки достатності капіталу з урахуванням ризиків (рівень 1), вимоги щодо здійснення нагляду з урахуванням ризиків (рівень 2), вимоги щодо розкриття фінансовими установами інформації перед учасниками ринку (рівень 3);
- посилення контролю за власниками та керівниками фінансових установ;
- посилення боротьби з відмиванням грошей;
- уніфікацію процедур регулювання;

- активізацію участі об'єднань професійних учасників ринку в розв'язанні проблем, що стримують розвиток фінансового ринку;
 - забезпечення оперативної незалежності та фінансової автономії державних регуляторних органів;
 - здатність та готовність національних регуляторів до ефективної співпраці з міжнародними фінансовими органами та їх об'єднаннями.
- З огляду на це реформування регулювання та нагляду на фінансовому ринку України повинне здійснюватися за такими основними напрямками [7, С. 150]:
- уніфікація норм і правил державного регулювання на фінансовому ринку з подальшим посиленням координації діяльності регуляторних органів;
 - інтеграція державного регулювання;
 - впровадження системи пруденційного нагляду в усіх основних сегментах фінансового ринку та поступовий перехід до системи нагляду, що базується на

врахуванні ризиків;

- підвищення ролі саморегульованих організацій професійних учасників ринку, визначення законодавчого статусу СРО та забезпечення ефективної їх взаємодії з регуляторними органами;
- суттєве зміцнення політичної незалежності регуляторів та забезпечення їх фінансової автономії шляхом переведення фінансування діяльності регуляторних органів за рахунок платежів з ринку.

Уніфікація державного регулювання та нагляду має стати ключовим заходом розвитку фінансового сектору України. Для цього необхідно спочатку уніфікувати регуляторні вимоги до інвестиційної діяльності фінансових установ, насамперед, у сфері колективного інвестування. Найважливішим стратегічним завданням у галузі регулювання фінансового ринку має стати застосування єдиних вимог і стандартів інвестування для всіх форм інститутів колективного інвестування. Для розв'язання цієї проблеми слід прийняти відповідні рішення, які мають бути покладені в основу нормативної бази, що встановлюватиме єдині стандарти інвестиційної діяльності відносно різних учасників фінансового ринку, що діють у сфері колективного інвестування з урахуванням специфіки їхньої діяльності.

Наступним кроком має стати уніфікація вимог щодо довірчого управління активами, а також режимів оподаткування для однакових за характером фінансових операцій і послуг. Потім треба запровадити уніфіковані підходи до управління ризиками фінансових установ, які здійснюють діяльність на різних сегментах фінансового ринку. Ці підходи слід сформулювати на основі «Базельських принципів» та Європейських директив платоспроможності (Solvency I та Solvency 2), що вже реалізуються в рамках регулювання банківської та страхової діяльності. Ці вимоги необхідно поширити і на інших професійних учасників фінансового ринку, зокрема, на лізингові компанії, страховиків та кредитних спілок. Запровадження зазначених вище принципів повинно здійснюватися з урахуванням специфіки діяльності фінансових установ, їх клієнтів та видів здійснюваних операцій.

Ступінь інтеграції державного регулювання (об'єднання в одному державному органі регулювання і нагляду за різними видами фінансових установ) має бути визначена окремою концепцією розвитку інституційної структури державного регулювання ринків фінансових послуг, розробленою на підставі порівняльного дослідження роботи трьох органів регулювання, з одного боку, та аналізу ефективності регулювання – з іншого. Така концепція повинна визначити місце і роль центрального банку (чи залишати за ним об'єднання функцій монетарної політики і нагляду за банками) та чітко розміщення в інституційній структурі сфер пруденційного регулювання (безпеки і прозорості окремих фінансових установ), системного регулювання та нагляду (стабільності фінансової системи – в цілому, і банківської та платіжної систем – насамперед), захисту прав споживачів та конкуренції.

Обов'язковою умовою є також посилення інституційної спроможності Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України і Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України [10].

Необхідно законодавчо закріпити політичну і операційну незалежність Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України і Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України із чіткими механізмами прозорості і підзвітності в їх діяльності. Має бути суттєво зміцнена їхня ресурсна база, встановлений такий рівень оплати праці працівників, який був би не меншим за ринковий рівень оплати праці в піднаглядних установах.

Підвищення інституційної спроможності зазначених регуляторних органів передбачає [8, С. 198]:

- чітке визначення у законодавстві процедури призначення на посаду, терміну перебування на ній та закритого переліку конкретних причин звільнення з посади членів колегіальних регуляторних органів та їх керівників;
- суттєве поліпшення кадрового і технічного оснащення діяльності регуляторних органів та впровадження систем обробки інформації, що відповідають європейським зразкам;
- забезпечення кращого фінансування та економічної незалежності регуляторних органів шляхом поступового переведення фінансування їх діяльності за рахунок платежів нагляду (відрахувань фінансових установ);
- розширення повноважень регуляторних органів щодо розслідування фактів і обставин шахрайства на фінансовому ринку з боку його професійних учасників та отримання інформації про реальних власників фінансових установ і запровадження інтегрованої системи обміну цією інформацією.

З метою забезпечення стійкості та надійності функціонування фінансового ринку як цілісної системи необхідно підготувати та здійснити організаційно-правові заходи, спрямовані на розвиток пруденційного нагляду за професійними учасниками всіх його сегментів, що дозволить прогнозувати та попереджати як ризики діяльності окремих фінансових установ, так і системні ризики ринку в цілому. Особлива увага при цьому повинна приділятися оцінці ризику ліквідності, запобіганню можливим наслідкам неплатоспроможності, а також зменшенню операційного ризику шляхом впровадження ефективних процедур контролю за проведенням операцій.

Нагляд за діяльністю фінансових установ має здійснюватись на консолідованій основі та передбачати оцінку ризиків, у тому числі тих, що виникають через взаємини в межах фінансово-промислових груп, консорціумів, холдингів тощо. При здійсненні нагляду за фінансовими конгломератами особлива увага повинна приділятися питанням достатності капіталу, внутрішніх транзакцій, концентрації ризиків та професійної кваліфікації керівників конгломератів.

Посилення вимог та санкцій до порушників пруденційних норм і стандартів повинно супроводжувати запровадження системи пруденційного нагляду на фінансовому ринку.

З цією метою насамперед мають бути застосовані заходи для гармонізації правил нагляду за небанківськими фінансовими установами з вимогами банківського нагляду, що в цілому відповідає європейським стандартам.

Необхідно впровадити єдині для всіх учасників фінансового ринку підходи до розрахунку власних коштів, що відповідають міжнародним стандартам, а також запровадити сучасні методики оцінки ризиків, що базуються на міжнародних моделях та застосуванні систем рейтингів. Доцільно також забезпечити впровадження процедур оцінки ефективності інвестиційної діяльності всіх вітчизняних фінансових установ за правилами, визначеними Глобальними стандартами результативності інвестування (GIPS).

В регуляторну практику слід впровадити принцип пропорційності здійснення пруденційного нагляду, що полягає у необхідності застосування наглядових вимог до окремих професійних учасників фінансового ринку, виходячи з їхнього розміру, сфери діяльності, характеру проведених операцій, властивих їм ризиків.

Мають бути реалізовані заходи, щодо переходу учасників ринку на передачу наглядової інформації та звітності від фінансових установ до державного наглядового органу виключно в електронному вигляді. При цьому слід передбачити поетапне скорочення звітного періоду та строків подання регулярної звітності (від квартального до щоденного).

Необхідно завершити роботу щодо зближення положень про банкрутство фінансових установ, що працюють на різних сегментах фінансового ринку. Опрацювати загальні принципи запровадження тимчасової адміністрації як механізм запобігання банкрутства. При цьому діяльність інституту тимчасової адміністрації як наглядовий захід має поширюватися не тільки на банки та кредитні спілки, але й на лізингові компанії, корпоративні інвестиційні фонди, біржі, депозитарії, довірчі товариства та недержавні пенсійні фонди. Важливим є також посилення інституційної спроможності державних наглядових органів, зокрема, шляхом розширення їх повноваження з питань отримання інформації про реальних власників фінансових установ та запровадження інтегрованої системи обміну інформацією.

Кількісне зростання та якісне ускладнення фінансового ринку зумовлює об'єктивну потребу в розвитку функцій саморегулювання, що означає, з одного боку, посилення ролі операторів ринку в його подальшій розбудові, а з іншого боку – необхідність підвищення ефективності взаємодії СРО і державних регуляторних органів влади.

Підвищення ролі саморегулювання на фінансовому ринку має відбуватися в декількох напрямках. Зокрема, у поступовій передачі повноважень з регулювання, що в даний час закріплені за державним органом виконавчої влади СРО, які представляють весь ринок тих чи інших фінансових послуг. Створюється державна система стимулювання СРО до встановлення чітких вимог щодо професійної діяльності учасників ринку та контролю щодо дотримання цих вимог.

Для посилення ролі саморегульованих організацій та професійних об'єднань на фінансовому ринку необхідно здійснити такі заходи:

- розробити та прийняти базовий Закон України «Про саморегулювання», в якому мають бути закріплені принципи та стандарти діяльності СРО, їх статус та порядок взаємодії з державними регуляторними органами;

- сприяти створенню за участю СРО страхових та гарантійних фондів, що мають забезпечувати додатковий захист прав інвесторів та споживачів фінансових послуг.

Разом з тим має розвиватися та надаватися державна підтримка діяльності громадських організацій, що об'єднують споживачів фінансових послуг. Забезпечуватиметься постійний діалог між громадськими об'єднаннями та асоціаціями професійних учасників фінансового ринку і регуляторними державними органами щодо нормоутворення, правостановлення та правозастосування, консолідації зусиль у справі подальшої розбудови вітчизняного фінансового ринку. З цією метою має передбачатися внесення відповідних змін до чинного законодавства, зокрема, спрямованих на визначення статусу саморегульованих організацій професійних учасників та ініціативних об'єднань споживачів фінансових послуг.

Удосконалення регулювання і нагляду за діяльністю фінансових установ у сфері запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом і фінансування тероризму повинно здійснюватися з урахуванням міжнародних стандартів, накопиченого тут досвіду та практики застосування відповідного законодавства.

З цією метою мають запроваджуватися заходи щодо поступового запровадження банками та небанківськими фінансовими установами систем фінансового моніторингу, які б базувалися на забезпеченні виявлення, оцінці та ефективному управлінні ризиками, визначеними стандартами Базельського Комітету з банківського нагляду.

Водночас необхідне посилення уваги до процедур внутрішнього контролю, спрямованих на запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму, у тому числі шляхом забезпечення спеціалізації інспекторів та введення разом з інспекційними перевітками системи дистанційного контролю за ефективністю здійснення установами заходів з фінансового моніторингу.

Пріоритетним елементом політики щодо запобігання використанню фінансової системи для легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму має бути також:

- прозорості в діяльності фінансових установ;
- запобігання залученню до капіталів фінансово-кредитних установ коштів, джерела походження яких неможливо встановити;
- управління або володіння істотною участю лізингових компаній особами, що мають бездоганну ділову репутацію.

Інтеграція вітчизняного фінансового сектору до європейського фінансового простору є винятково важливим фактором соціально-економічного розвитку України, і тому повинна відбуватися згідно з концептуальними засадами, визначеними державою.

Одночасне входження України до глобальної фінансової системи має максимально врахувати національні інтереси, існуючі загрози та сучасні тенденції розвитку фінансових ринків.

Це означає, що з одного боку діяльність фінансових установ відбуватиметься за правилами СОТ, Базельських Угод та європейських умов надання фінансових послуг, визначених відповідними директивами Європейського Союзу.

З іншого – інтеграція України до єдиного ринку фінансових послуг ЄС має відбуватися поступово і передбачати розв'язання трьох основоположних завдань:

1). наближення українського законодавства щодо ринку цінних паперів, банківської діяльності та небанківських фінансових послуг до вимог, що існують в Європейському Союзі;

2). забезпечення взаємного визнання регуляторних органів шляхом підписання відповідних міжурядових угод;

3). поступову адаптацію професійних учасників українського фінансового ринку до вимог єдиного ринку фінансових послуг Європейського Союзу.

Враховується, що інтеграція України до світового фінансового простору відкриває не тільки нові можливості для розвитку фінансового сектору, але й породжує потенційні загрози, найсуттєвішими серед яких є втрата економічного суверенітету країни унаслідок послаблення контролю над фінансовою системою та можливостей інвестиційної підтримки розвитку стратегічно важливих для суспільства галузей національної економіки, у тому числі за допомогою ресурсів вітчизняного фінансового ринку.

Для унеможливлення цього необхідно створювати передумови для розбудови сучасної інфраструктури фінансового ринку, ефективного розвитку усіх його сегментів, запроваджуватимуться державні програми підтримки конкурентоспроможності вітчизняних фінансових установ.

Для запобігання та протидії переміщенню обігу цінних паперів українських емітентів, розрахунків за ними в офшорні зони та на інші іноземні ринки необхідне запровадження збалансованої заохочувальної економічної політики (реєстраційна, регуляторна, податкова) для емітентів, інвесторів та професійних учасників фондового ринку.

Одночасно необхідно вжити заходи щодо запобігання використанню фінансової системи України для легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, та проникнення до українського фінансового сектору капіталу іноземних юридичних осіб, які мають нестійкий фінансовий стан і сумнівну ділову репутацію. Держава має, не виходячи за межі взятих на себе міжнародних зобов'язань, відпрацювати комплекс заходів для регулювання доступу іноземних фінансових установ до українського фінансового ринку з метою як ефективного використання їх інвестиційного потенціалу, так і нівелювання негативних наслідків для розвитку вітчизняної фінансової системи.

При цьому режим допуску іноземного капіталу у вітчизняний фінансовий сектор має бути орієнтований на розширення асортименту та поліпшення якості фінансових послуг, забезпечення його динамічного та суверенного розвитку.

Концепція економічної безпеки суб'єкта господарювання фінансового сектору економіки України як цілісне і системне розуміння, бачення її сутності, чинників, що на неї впливають, і представлення шляхів усунення загроз має бути основою для створення системи її забезпечення.

Залежно від конкретних умов, що складаються в країні і світі, стратегія забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання фінансового сектору економіки може базуватися на різних концепціях, які передбачають використання різного інструментарію для досягнення поставлених цілей (рис. 1).

Рис. 1. Стратегія забезпечення економічної безпеки підприємства фінансового сектору національної економіки

Стратегія забезпечення безпеки – це сукупність довгострокових цілей і управлінських підходів, реалізація яких забезпечує захист підприємств фінансового сектору економіки від потенційних загроз, а також завдання їй будь-яких інших форм збитків майнового і немайнового характеру.

Висновки. В умовах європейської трансформації наростає увага до економічної безпеки суб'єктів господарювання У ході дослідження було встановлено, що підвищення рівня економічної безпеки суб'єкта господарювання фінансового сектору економіки передбачає прийняття дієвих правових актів, створення відповідних

інституцій, прийняття адекватних управлінських рішень у галузі фінансової політики, тобто забезпечення комфортних умов на макrorівні для ефективного ведення господарської діяльності підприємствами. Заходи щодо забезпечення економічної безпеки повинні бути системними і зосереджуватися на ключових проблемах.

Концепція економічної безпеки підприємства фінансового сектору економіки України як цілісне і системне розуміння, бачення її сутності, чинників, що на неї впливають, і представлення шляхів усунення загроз має бути основою для створення системи її забезпечення.

Ефективне функціонування суб'єктів господарювання в умовах динамічного ринкового середовища потребує надійної системи економічної безпеки.

Література.

1. Алькема В.Г. Система економічної безпеки логістичних утворень: [монографія] / Алькема В.Г.; ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», НДІ пробл. нац. безпеки України. – К., 2011. – 376 с.
2. Бондаренко О. М. Показники, критерії та методи оцінки економічної безпеки авіакомпаній / О. М. Бондаренко // Наукові праці ОНАЗ : періодичний наук. зб. з радіотехніки і телекомунікацій, електроніки та економіки в галузі зв'язку. – Одеса, 2003. – С. 59–64.
3. Грушко В.І. Система економічної безпеки держави на макро- та мікрорівнях : [колективна монографія] / В. І. Грушко, В. С. Сідак, В. Г. Алькема. – К. : Університет економіки та права «КРОК», 2012. – 309 с.
4. Економіка підприємства : підручник / [Петрович Й. М., Кіт А. Ф., Семенів О. М. та ін.] ; за заг. ред. Й. М. Петровича. – Львів : Новий Світ–2000, 2004. – 680 с. (7)
5. Захаров О.І. Теоретичні основи забезпечення економічної безпеки підприємств / О.І. Захаров. // Вчені записки університету «КРОК», – 2012. – № 32. – С. 80–86.
6. Калина А. В. Економіка підприємства : навч. посіб. / А. В. Калина, А. А. Котвицький, О. З. Стожок. – К. : Знання України, 2007. – 324 с.
7. Капрони Річард. Лізинг в Україні: Посібник / Капрони Річард, Кисіль Сергій, Рязанова Надія, Василенко Денис – К. : Міжнародна фінансова корпорація., Б. р.— 142 с.
8. Купалова Г.І. Лізинг в Україні: статистико-економічний аналіз, прогноз, шляхи подальшого розвитку. / Г.І. Купалова, Ю.С. Гринчук – К., 2007. – 237 с.
9. Манів З. О. Економіка підприємства : навч. посіб. / З. О. Манів, І. М. Луцький. – 2-е вид., перероб. – К. : Знання, 2006. – 580 с. – (Вища освіта XXI століття).
10. Послання Президента України до Верховної Ради України „Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002 – 2011 роки” // Урядовий кур'єр. – 2002. – 4 червня.
11. Реверчук Н.Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур: Монографія. – Львів: ЛБІ: НБУ, 2004. – 195 с.
12. Соснин А. С. Менеджмент безопасности предпринимательства : учебн. пособие / А.С. Соснин, П.Я. Прыгунов. – К. : Изд-во Европ. ун-та, 2004. – 357 с.
13. Соціальна політика та економічна безпека / [Головінов О. М., Горожанкіна М. С., Дмитриченко Л. І. та ін.] ; під заг. ред. С. І. Крихітіна. – Донецьк : Каштан, 2004. – 335 с.
14. Шаваев А. Г. Криминологическая безопасность негосударственных объектов экономики / А. Г. Шаваев. – М. : ИНФРА-М, 1995. – 126 с.
15. Шваб Л. І. Економіка підприємства : навч. посібник / Л. І. Шваб. – Житомир : ЖДТУ, 2004. – 459 с.
16. Ярочкин В. И. Система безопасности фирмы / В. И. Ярочкин. – М. : Ось-89, 2003. – 352 с.

References.

1. Alkema, V.H. (2011), *Systema ekonomichnoi bezpeky lohistrychnykh utvoren* [The system of economic security logistics entities], VNZ «Universytet ekonomiky ta prava «KROK», NDI probl. nats. bezpeky Ukrainy, Kyiv, Ukraine, p. 376.
2. Bondarenko, O. M. (2003), “Performance criteria and methods for assessing economic security of airline”, *Naukovi pratsi ONAZ : periodychnyi nauk. zb. z radiotekhniki i telekomunikatsii, elektroniky ta ekonomiky v haluzi zviazku*, Odesa, Ukraine, pp. 59–64.
3. Hrushko, V.I. Sidak, V. S. and Alkema, V. H. (2012), *Systema ekonomichnoi bezpeky derzhavy na makro- ta mikrorivniakh* [The system of economic security at the macro and micro levels], Universtytet ekonomiky ta prava «KROK», Kyiv, Ukraine, p. 309.
4. Petrovych, Y. M. Kit, A. F. Semeniv, O. M. and others (2000), *Ekonomika pidpriemstva* [Enterprise Economy], Novyi Svit–2000, Lviv, Ukraine, p. 680.
5. Zakharov, O.I. (2012), “Theoretical foundations of economic security of enterprises”, *Vcheni zapysky universytetu «KROK»*, vol. 32, pp. 80–86.
6. Kalyna, A. V. Kotvytskyi, A. A. and Stozhok, O. Z. (2007), *Ekonomika pidpriemstva* [Enterprise Economics], Znannia Ukrainy, Kyiv, Ukraine, p. 324.
7. Kaproni Richard, Kysil Serhii, Riazanova Nadiia, Vasylenko Denys, *Lizynh v Ukraini* [Leasing in Ukraine], Mizhnarodna finansova korporatsiia., B. r., Kyiv, Ukraine, p. 142 s.
8. Kupalova, H.I. and Hrynychuk, Yu.S. (2007), *Lizynh v Ukraini: statystyko-ekonomichniy analiz, prohnoz, shliakhy podalshoho rozvytku* [Leasing in Ukraine: statistical and economic analysis, forecast, ways of further development], Kyiv, Ukraine, p. 237.
9. Maniv, Z. O. and Lutskyi, I M. (2006), *Ekonomika pidpriemstva: navch. Posib* [Enterprise Economics: teach. guidances], 2nd ed., Znannia, Kyiv, Ukraine, p.580.
10. Poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy „Yevropeyskyi vybir. Kontseptualni zasady stratehii ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku Ukrainy na 2002 – 2011 roky”, *Uriadovyi kurier*, 04.06.2002..
11. Reverchuk, N.Y. (2004), *Upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemnytskykh struktur* [Managing the economic security of businesses], LBI: NBU, Lviv, Ukraine, p.195.
12. Sosnin, A. C. and Prygunov, P.Ja. (2004), *Menedzhment bezopasnosti predprinimatel'stva* [Security Management Entrepreneurship], Izd-vo Evrop. un-ta, Kyiv, Ukraine, p.357.
13. Holovinov, O. M. Horozhankina, M. Ye. Dmytrychenko, L. I. and others (2004), *Sotsialna polityka ta ekonomichna bezpeka* [Social policy and economic security], Kashtan, Donetsk, Ukraine, p.335.
14. Shavaev, A. G. (1995), *Kriminologicheskaja bezopasnost' negosudarstvennykh ob#ektov jekonomiki* [Criminological safety of non-public economic facilities], INFRA-M, Moscow, Russia, p.126.
15. Shvab, L. I. (2004), *Ekonomika pidpriemstva* [Business Economics], ZhDTU, Zhytomyr, Ukraine, p.459.
16. Jarochkin, V. I. (2003), *Sistema bezopasnosti firmy* [Security firms], Os'-89, Moscow, Russia, p.352.

Стаття надійшла до редакції 19.07.2016 р.

ТОВ "ДКС Центр"